

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/167/2024
Identifikačné číslo spisu:	8614201696
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8614201696.4

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v spore žalobcov 1. T. Q., narodeného XX. J. XXXX a 2. R. Q., narodenej XX. D. XXXX, obidvoch bytom T., L. XXX/X, obidvoch zastúpených advokátskou kanceláriou VOLČKO & PARTNERS, s.r.o., Košice, Mlynská 27, IČO: 5968058, proti žalovaným 1. Všeobecná úverová banka, a.s., Bratislava, Mlynské nivy 1, IČO: 31320155, zastúpený advokátskou kanceláriou Černejová & Hrbek, s.r.o., Bratislava, Kýčerského 5, IČO: 36857513 a 2. Platiť sa oplatí s.r.o., Bratislava, Mostová 2, IČO: 45684618, o zdržanie sa výkonu záložného práva, vedenom na bývalom Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 2C/64/2014, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 11. apríla 2024 sp. zn. 21Co/2/2023 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému 1. p r i z n á v a v plnom rozsahu náhradu trov dovolacieho konania od žalobcov spoločne a nerozdielne.

Odôvodnenie

1.1. (Od 01. 06. 2023 bývalý) Okresný súd Svidník rozsudkom zo dňa 26. septembra 2022 č. k. 2C/64/2014-347 určil, že nehnuteľnosti nachádzajúce sa v okrese Stropkov, v obci T., katastrálne územie T., zapísané na liste vlastníctva č. XXXX, a to byt č. X na druhom poschodí, vchod číslo X na ulici L. v bytovom dome so súpisným číslom XX, postavený na parcele C KN parcela č. 876 a podiel priestoru na spoločných častiach a zariadeniach domu v rozsahu 7142/132468 nie sú zaťažené záložným právom, zriadeným zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. XXX/XXXXXXX/XX - XXX XXX z 05. 12. 2007, uzatvorenou medzi Všeobecnou úverovou bankou a.s. a žalobcami (I. výrok). Konanie voči žalovanému v druhom rade zastavil (II. výrok). III. výrokom rozhodol, že žalovaný v 1.

rade je povinný nahradiť žalobcom v 1. a 2. rade trovy konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku. Nárok na náhradu trov konania žalobcom v 1. a 2. rade voči žalovanému v 2. rade nepriznal (IV. výrok).

1.2. Skutkovo bolo preukázané, že žalovaný 1. ako veriteľ uzatvoril so žalobcami ako dlžníkmi zmluvu o poskytnutí Flexihypotéky č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX zo dňa 05. 12. 2007 a poskytol im na údržbu dokončených stavieb úver vo výške 320.000 Sk (10.622,05 eura) s úrokovou sadzbou 9,54 % ročne, fixovanou na obdobie päť rokov. Na zabezpečenie úveru žalovaný 1. a žalobca 1. uzavreli dňa 05. 12. 2007 zmluvu o zriadení záložného práva, predmetom ktorého bol byt č. X nachádzajúci sa na 2. poschodí vo vchode č. X domu súpisné číslo XXX na ulici L. v T.. Žalovaný 1. po tom, ako žalobcovia úver prestali splácať, tento zosplatnil listom zo 17. 09. 2013, kedy sa podľa okresného súdu stala splatná celá pohľadávka.

1.3. Okresný súd posúdil právny vzťah strán sporu ako spotrebiteľský a aplikoval § 52 ods. 1 až 4, § 53 ods. 10, § 37 ods. 1, § 100 ods. 1, 2, § 101 ods. 1, § 151a, § 151b ods. 1 veta prvá, ods. 2, § 151c ods. 1 až 3, § 151j ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobcami vznesenú námietku premlčania považoval za dôvodnú, pretože prvýkrát sa mohlo právo zo zmluvy o poskytnutí Flexihypotéky uplatniť dňa 15. 09. 2013 (úver bol zosplatnený 17. 09. 2013), kedy začala plynúť premlčacia doba, posledný deň ktorej pripadol na 18. 09. 2016. Zmluva o záložnom práve je akcesorickou k úverovej zmluve, ktorá je hlavným záväzkovým vzťahom. Záložná zmluva by sama o sebe bez existencie úverovej zmluvy nemala žiaden význam.

1.4. Súd prvej inštancie v súlade s ustanovením § 145 ods. 2 Civilného sporového poriadku konanie voči žalovanému 2. po späťvzatí žaloby zastavil.

1.5. O trovách konania medzi žalobcami a žalovaným 1. rozhodol okresný súd podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Žalobcovia boli v konaní úspešní v celom rozsahu, preto im priznal nárok na plnú náhradu trov konania. Náhradu trov konania žalobcom voči žalovanému 2. nepriznal, pretože nebola uplatnená.

2.1. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 11. apríla 2024 č. k. 21Co/2/2023-380 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil vo výroku I., III., tak, že žalobu zamietol. Žalovanému v 1. rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% voči žalobcom v 1. a 2. rade.

2.2. Odvolací súd konštatoval danosť naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení v súlade s § 137 písm. c) CSP. Uviedol, že okresný súd postupoval správne, ak prejudiciálne skúmal premlčanie hlavného záväzku dlžníka, keď podľa § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa záložné práva nepremlčujú skôr než zabezpečená pohľadávka. Súd prvej inštancie ale zjednotil beh premlčacej doby vo vzťahu k zabezpečenej pohľadávke i výkonu záložného práva. Žalovaný začal u dražobníka proces výkonu záložného práva už v marci 2014, preto bolo nevyhnutné posúdiť vplyv uplatnenia práva žalovaného u dražobníka na beh premlčacej doby pre výkon záložného práva diferencovane od behu premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky. Odvolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. 11. 2022 sp. zn. 5Cdo/64/2020, zverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2023. Konštatoval, že žalovaný začal konanie u dražobníka ako príslušného orgánu, preto v súlade s ust. § 112 Občianskeho zákonníka beh plynutia premlčacej doby vo vzťahu k výkonu záložného práva spočinul. K realizácii dražby nedošlo v dôsledku zásahu autoritatívnym rozhodnutím súdu. Zákaz výkonu záložného práva nemožno vykladať na ťarchu záložného veriteľa v tom zmysle, že tento „riadne nepokračoval“ (§ 112 OZ) v začatom dražobnom konaní. Ak v konaní nebolo preukázané márne uplynutie premlčacej doby pre výkon záložného práva, žaloba stráca svoj argumentačný podklad a vo svojej podstate je nedôvodná.

2.3. Argumentáciu žalobcov a ich návrhy na dokazovanie prednesené na pojednávaní pred odvolacím súdom (neplatnosť hlavnej zmluvy o vzniku záväzku s následkom neplatnosti akcesorickej zmluvy, nemožnosť výkonu záložného práva bez zosplatnenia dlhu) odvolací súd neprípustil s poučením o novotách v odvolacom konaní podľa § 366 CSP a koncentracii súdneho konania podľa § 154 CSP.

2.4. Náhradu trov konania odvolací súd priznal v konaní úspešnému žalovanému v 1. rade voči neúspešným žalobcom podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

3.1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej len „dovolatelia“) s tvrdením o existencii dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), c) CSP.

3.2. Odvolaciemu súdu vytkli, že sa opomenul vysporiadať s otázkami, ktoré mali tvoriť predmet ex offio súdneho prieskumu (neprijateľné zmluvné podmienky, podstatné náležitosti zmlúv a ich platnosť), keď sa koncentroval výlučne na parciálnu argumentáciu ohľadom premlčania výkonu záložného práva. Nesúhlasili s tým, že odvolací súd ich argumentáciu ohľadom neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve považoval za novoty v odvolacom konaní napriek tomu, že súdy sú povinné vykonať ich prieskum ex offio. Odmietnutie vykonania dokazovania ohľadom existencie neprijateľných zmluvných podmienok sa prieči rozhodovacej praxi Súdneho dvora. Odvolaciemu súdu vytkli, že pred rozhodnutím nevyriešil predbežnú otázku, či je úver možné považovať za bezúročný a bez poplatkov a či je záložná zmluva platným právnym úkonom. Podotkli, že dražená nehnuteľnosť je jediným obydlím žalobcov a ich maloletých detí a v konaní nebola ustálená výška skutočnej pohľadávky veriteľa a posúdená proporionalita dražby k výške pohľadávky. Dovolatelia teda namietli nedostatočné, arbitrárne a najmä nepresvedčivé rozhodnutie odvolacieho súdu, v čom videli dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

3.3. V časti dovolania označenej ako „K dovolacím dôvodom podľa ust. § 421 ods. a) a c) CSP“ dovocatelia uviedli, že súd nepostupoval v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu ohľadom aplikácie ex offio ochrany spotrebiteľa.

3.4. V záverečnej časti dovolania žalobcovia uviedli, že sa nestotožňujú s takým právnym posúdením otázky spočívania premlčacej doby, pre ktoré postačuje jedine uplatnenie výkonu záložného práva u dražobníka, ktorý je súkromnou osobou. Navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky položil Súdnemu dvoru Európskej únie nasledovné prejudiciálne otázky: „Je v súlade s právom Únie a Smernicou Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a garanciami Európskej únie týkajúcimi sa ochrany spotrebiteľa, výklad otázky spočívania premlčacej doby v neprospech spotrebiteľa v zmysle ust. § 112 Občianskeho zákonníka, ktoré je naviazané na urobenie právneho úkonu (smerom k výkonu záložného práva) smerom k súkromnému subjektu - dražobníkovi, ktorý nepodlieha žiadnej špeciálnej právnej regulácii a nejde o subjekt verejného práva?“ a „Je v súlade s právom Únie a Smernicou Rady 93/13/EHS sa o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a garanciami Európskej únie týkajúcimi sa ochrany spotrebiteľa, výklad pojmu uplatnenie práva u „iného príslušného orgánu“, pod ktorým sa má chápať aj uplatnenie výkonu záložného práva u dražobníka ako súkromného subjektu majúce za následok spočívanie premlčacej doby v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka, prezentovaný Najvyšším súdom Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/64/2020 zo dňa 30. 11. 2022?“.

4.1. Žalovaný 1. vo vyjadrení k dovolaniu žalobcov uviedol, že tvrdená „nedostatočná kvalita“ odôvodnenia odvolacieho rozsudku nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Rozsudok odvolacieho súdu je ako celok zreteľný, jasný, porozumiteľný a prehľadne štruktúrovaný, obsahuje prijateľnú (t. j. text nezahlcujúcu) citáciu právnych predpisov vzatých do úvahy pri rozhodovaní súdu. Žiadne porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces nenastalo. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcov bez meritórneho prieskumu podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku odmietol. Vychádzajúc z rozsudku Okresného súdu Svidník zo dňa 26. 09. 2022 vydaného v tejto sporovej veci uviedol, že je zrejmé, že súdy spotrebiteľský charakter právneho vzťahu zohľadnili. Žalobcovia počas celého súdneho konania (t. j. od roku 2014) napriek tomu, že boli odborne zastúpení advokátom, nedokázali konkretizovať a identifikovať jedinou neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmluvnej dokumentácii a už vôbec nie takú, ktorá by mala vplyv na výšku pohľadávky. K obave dovocatel'ov o stratu svojho obydlia v prípade výkonu záložného práva prostredníctvom dobrovoľnej dražby, keď títo poukazujú najmä na neprimeranosť výšky svojho záväzku k hodnote zálohu, ako aj na riziko, že výkon záložného práva môže byť realizovaný na plnenie vyplývajúce z neprijateľných zmluvných podmienok žalovaný 1. uviedol, že výkon záložného práva formou dobrovoľnej dražby aj v prípade spotrebiteľského dlžníckeho vzťahu zákonodarca aprobuje, predvída a uprednostňuje (§ 53 ods. 10 Občianskeho zákonníka). Otázka súladnosti slovenskej právnej úpravy záložného práva s európskymi predpismi (aj tými na ochranu spotrebiteľa) už bola riešená aj v prejudiciálnych konaniach pred Súdnym dvorom EÚ - výsledkom je záver o plnej súladnosti slovenskej právnej úpravy s európskymi predpismi (napr.

rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci R. c/a SMART Capital zo dňa 10. 09. 2014). Skutočnosť, že založená nehnuteľnosť má byť obydľím žalobcov nepredstavuje prekážku platného zriadenia a vzniku záložného práva ani jeho následnej realizácie; žalobcovia ako dlžníci a zároveň záložcovia so zriadením a vznikom záložného práva dobrovoľne súhlasili. Skutočnosť, že obydlie zohráva dôležitú úlohu v osobnej, rodinnej aj spoločenskej realite každej fyzickej osoby neznamená, že obydliu možno bez ďalšieho priznať právnu kvalitu, ktorá nemá oporu v pozitívnom práve. Ústavou garantované právo na nedotknuteľnosť obydlia neznamená právo dlžníka vlastniť konkrétnu nehnuteľnosť, navyše na ujmu jeho veriteľa. Európsky súd pre ľudské práva pri interpretácii čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd dospel k záveru, že efektívna ochrana súkromného života nemôže ísť tak ďaleko, aby zaisťovala každej rodine vlastný domov (Vélosa Barreto proti Portugalsku). K námietke o (ne)primeranosti výšky pohľadávky k hodnote založenej nehnuteľnosti zdôraznil, že záloh si na účel zabezpečenia pohľadávky zvolili samotní žalobcovia, ktorí boli pred uzavretím záložnej zmluvy s možnosťou a podmienkami výkonu záložného práva oboznámení a boli si vedomí rizika jeho výkonu v prípade riadneho a včasného nesplácania zabezpečenej pohľadávky. V čase uzavretia záložnej zmluvy žalobcami skutočnosť, že predmet záložného práva predstavuje ich obydlie neprekážala a pre kvalitu zabezpečenia by bola beztak právne irelevantná, keďže konkrétna právna norma špeciálny režim úpravy hodnoty zálohu, ktorý je zároveň obydľím záložcu, neupravuje.

4.2. Žalovaný 1. tvrdil, že dovolanie podané žalobcami podľa § 421 ods. 1 písm. a), c) CSP nie je prípustné, lebo dovolatelia žiadnu právnu otázku, ktorá bola odvolacím súdom riešená nekonkretizovali, neuviedli, ktoré právne posúdenie veci zo strany odvolacieho súdu pokladajú za nesprávne ani informáciu, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia a ako mala byť táto otázka správne riešená. Žalobcovia tiež neoznačili ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd údajne pri riešení nepomenovanej právnej otázky odkloniť. Žalobcovia v dovolaní neoznačili ani rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré by naznačovali nejednotnosť v rozhodovacej praxi senátov súdu pri riešení tejto nepomenovanej právnej otázky. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty (nález Ústavného súdu PL. ÚS 11/2016 zo 07. februára 2018).

4.3. S ohľadom na neprípustnosť a nedôvodnosť uplatneného mimoriadneho opravného prostriedku žalovaný 1. považoval za nedôvodný i návrh žalobcov na predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru EÚ. V tomto vyjadrení si žalovaný 1. uplatnil nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, preto pristúpil k skúmaniu jeho dôvodnosti.

6. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v miere porušujúcej jej právo na spravodlivý proces.

7. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné pojednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8.1. Dovolatelia s odkazom na § 420 písm. f) CSP tvrdili nedostatok riadneho odôvodnenia, arbitrárnosť a nepresvedčivosť rozsudku odvolacieho súdu. K tomu treba v prvom rade uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho

rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Súd má povinnosť presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Povinnosťou súdu je zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30).

8.2. Dovolatelia odvolaciemu súdu vyčítali opomenutie vysporiadať s otázkami, ktoré mali tvoriť predmet ex offio súdneho prieskumu (neprijateľné zmluvné podmienky, podstatné náležitosti zmlúv a ich platnosť) a nesúhlasili s tým, že odvolací súd ich argumentáciu týkajúcu sa neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve považoval za novoty v odvolacom konaní. Odvolaciemu súdu tiež vytkli, že pred rozhodnutím nevyriešil otázku, či je úver možné považovať za bezúročný a bez poplatkov a či je záložná zmluva platným právnym úkonom. Podotkli, že dražená nehnuteľnosť je ich jediným obydľím a v konaní nebola ustálená výška skutočnej pohľadávky veriteľa a posúdená proporcionalita dražby k výške pohľadávky.

8.3. Dovolací súd vzhľadom na takéto označenie nedostatkov, ktorými má trpieť odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí v prvom rade upriamiť pozornosť na predmet konania tak, ako ho vymedzili v žalobe (v opísaní rozhodujúcich skutočností a žalobnom petíte) práve dovolatelia ako dominus litis. Žalobcovia sa po zmene žaloby (pripustenej uznesením okresného súdu z 02. 05. 2022 č. k. 2C/64/2014-285) domáhali určenia, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, zriadeným zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. XXX/XXXXXX/XX - XXX . 000 z 05. 12. 2007, uzatvorenou medzi Všeobecnou úverovou bankou a.s. a žalobcami. Súd nižších inštancií sa (správne) najprv (z dôvodu efektivity konania, ako uviedol odvolací súd) zaoberali námietkou premlčania (márneho uplynutia času zákonom ustanoveného na to, aby oprávnený subjekt právo vykonal) zabezpečenej pohľadávky veriteľa, záložného práva a jeho výkonu vznesenou žalobcami v podaní z 23. 08. 2021, pretože následkom jej úspešného uplatnenia je oslabenie práva do tej miery, že nárok resp. jeho súdna vymáhateľnosť zaniká. Podstatným v tejto súvislosti tiež bolo posúdenie, či došlo k spočívaniu premlčacej doby v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie pritom konštatoval, že zabezpečená pohľadávka veriteľa je premlčaná. Odvolací súd doplnil, že pre posúdenie premlčania jeho výkonu bolo rozhodujúce, že žalovaný začal konanie u dražobníka ako príslušného orgánu, preto v súlade s §-om 112 Občianskeho zákonníka beh plynutia premlčacej doby vo vzťahu k výkonu záložného práva spočíval.

8.4. Nad rámec uvedeného, iba v reakcii na tvrdenie dovolateľov, že súdy mali ex offio pristúpiť k prieskumu (ne)prijateľnosti zmluvných podmienok, podstatných náležitostí zmlúv a ich platnosti, bezúročnosti a bezpoplatkovosti úverovej zmluvy, resp. mali sa zaoberať potrebou ochrany ich obydľia a proporcionalitou dražby k výške pohľadávky veriteľa, dovolací súd objasňuje, že tieto skutkové okolnosti nie sú pri posúdení (ne)existencie záložného práva právne významné tak, ako by nimi boli pri rozhodovaní o výkone záložného práva podľa § 151j a nasl. Občianskeho zákonníka, kedy by súdy ex offio pristúpili k ich prieskumu.

8.5. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolatelia videli porušenie svojho práva na spravodlivý proces aj v procesnom postupe odvolacieho súdu, ktorý nepripustil argumentáciu žalobcov prednesenú na odvolacom pojednávaní, týkajúcu sa existencie dôvodov neplatnosti hlavnej zmluvy s následkom neplatnosti akcesorickej zmluvy a tvrdení o nemožnosti výkonu záložného práva. Jedným zo znakov neúplného apelačného systému je obmedzenie práva odvolateľa použiť v odvolacom konaní prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neuplatnil v konaní pred súdom prvej inštancie. Odvolacia argumentácia v podobe nových skutočností a dôkazov je prípustná iba pri taxatívne vymedzených odvolacích dôvodoch daných v § 366 písm. a) až c) CSP, alebo v prípade, ak tieto odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie (§ 366 písm. d) CSP). V prejednávanej spore žiadna z takýchto situácií nenastala. Konanie začalo v r. 2014, žalobcovia predniesli uvádzané argumenty na pojednávaní odvolacieho súdu v r. 2024. Dovolací súd podotýka, že

podľa zápisnice z pojednávania odvolacieho súdu z 11. 04. 2024 sa argumentácia žalobcov napriek nimi vymedzenému predmetu konania dotýkala (ne)možnosti výkonu záložného práva.

9. Dovolací súd po zistení, že konanie pred súdom prvej inštancie ani konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľmi namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

10.1. Dovolatelia tvrdia existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a), c) CSP, podľa ktorých dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10.2. Charakteristickým znakom otázky relevantnej z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je, že musí ísť o otázku právnu (nie skutkovú), ktorú odvolací súd riešil (t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve takéto riešenie) a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním.

10.3. Relevantná právna otázka musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

10.3.1. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“.

10.3.2. V prípade, ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. c) CSP, je jeho (procesnou) povinnosťou: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd a b) označením konkrétnych (odlišných, aj navzájom si protirečiacich) rozhodnutí dovolacieho súdu doložiť, že predmetná právna otázka je dovolacím súdom skutočne rozhodovaná rozdielne. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/78/2017 najvyšší súd doslovne uviedol, že dovolateľ je „povinný dovolací dôvod vymedziť označením rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne (zaujal iné právne závery)“.

11. Dovolatelia na zdôvodnenie časti dovolania, v ktorej zamýšľali uplatniť dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a), c) CSP iba uviedli, že odvolací súd sa pri právnom posúdení veci nedržal judikatúry Súdneho dvora Európskej únie v otázkach ex offio prieskumu neprijateľných zmluvných podmienok, ochrany obydlia a ich vplyvu na maloleté deti.

12. Najvyšší súd sa striktne nezameral len na to, či dovolatelia vymedzili prípustnosť dovolania formálne na konkrétnom riadku svojho podania. Do úvahy bral aj dovolací dôvod (§ 432 CSP) v snahe vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP, aby mohol následne posúdiť, či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a či ide o otázku, ktorá napĺňa niektorú z hypotéz zakotvených v písm. a), c) §-u 421 ods. 1 CSP (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 468/2023). Rovnako dovolací súd aplikoval ustanovenie § 124 CSP a posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu snažiac sa na jednej strane autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 alebo sp. zn. I. ÚS 336/2019), na druhej strane mať na zreteli potrebu nenarušenia princípu rovnosti strán sporu neprípustným nahrádzaním procesnej aktivity strany sporu obligatórne zastúpenej advokátom a princípu právnej istoty nastolenej právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu. Aj napriek posudzovaniu obsahu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku v medziach týchto limitov dovolací súd dospel k záveru, že dovolatelia právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu spôsobom umožňujúcim jej dovolací prieskum, nevymedzili. Rovnako neoznačili ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa

mal odvolací súd pri riešení právnej otázky, od vyriešenia ktorej by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (ak by ju dovolatelia riadne vymedzili) odkloniť, resp. rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých by bola právna otázka (ak by ju dovolatelia jasne vymedzili) rozhodovaná rozdielne.

13.1. Jediným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky označeným dovolateľmi bolo rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/64/2020, publikované ako judikát č. R 27/2023, o ktorom dovolatelia uviedli akurát to, že ide o rozhodnutie, ktorého právne závery je potrebné podrobiť kontrole aj na úrovni Súdneho dvora Európskej únie. Potrebu preskúmania súladnosti tam uvedeného výkladu so Smernicou Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách potom dovolatelia odôvodnili návrh, aby dovolací súd predložil Súdnemu dvoru Európskej únie prejudiciálne otázky, ktoré vymedzili (viď bod 3.4. tohto rozsudku).

13.2. Súdny dvor Európskej únie rozhoduje o otázkach výkladu či hraníc aplikácie únievého práva. Konanie o predbežnej otázke pozostáva z dvoch základných fáz, ktorými sú konanie pred vnútroštátnym súdom a konanie pred Súdnym dvorom Európskej únie. Vnútroštátny súd musí preukázať, v čom je posúdenie nastolenej otázky podstatné pre jeho konkrétne rozhodnutie vo veci. Súd poslednej inštancie je povinný začať konanie o predbežnej otázke v prípade výkladu únievého práva tam, kde táto otázka nespadá pod výnimky z povinnosti iniciovať prejudiciálne konanie, definované v prípade CILFIT. Súd nemá povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru Európskej únie v troch situáciách -ak položená otázka nie je relevantná, ak predmetné ustanovenie práva Únie už bolo predmetom výkladu zo strany Súdneho dvora (acte éclairé) a ak správny výklad práva Únie sa javí byť taký jasný, že neponecháva miesto pre žiadne primerané pochybnosti (acte clair). V posudzovanom spore dovolací súd konštatuje, že Súdny dvor Európskej inštancie nie je ďalšou súdnou inštanciou (súdom s právomocou preskúmať rozhodnutia vnútroštátnych súdov a podrobovať ich kontrole správnosti). Otázky nastolené dovolateľmi nie sú formulované tak, aby bolo zrejmé, v čom by mal spočívať rozpor záverov najvyššieho súdu publikovaných v judikáte č. R 27/2023 s právom Európskej únie, teda v čom tkvie požiadavka na predloženie prejudiciálnej otázky a ktoré konkrétne ustanovenie únievého práva má byť Súdnym dvorom Európskej únie vyložené. Dovolací súd preto konštatuje nedôvodnosť návrhu dovolateľov na polozenie prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru Európskej únie.

14. Na základe zhora uvedeného dovolací súd, vyhodnotiac dôvody dovolania tvrdené dovolateľmi uzatvára, že dovolatelia v dovolaní nevymedzili právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie (§ 421 ods. 1 písm. a), c) CSP). Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení existencie vady zmatečnosti (§ 420 písm. f) CSP), naplnenie ktorého ale dovolací súd nezistil, dovolací súd dovolanie ako celok podľa § 448 CSP zamietol.

15. V dovolacom konaní úspešnému žalovanému 1. dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania od žalobcov spoločne a nerozdielne v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.